

K. M.

"Jan Szaster (1741-1793)", W. Roeske, Warszawa 1960; "Jan Fryderyk Wolfgang (1775-1859)", W. Wł. Głowacki, Warszawa 1960; "Bronisław Koskowski (1863-1946)", E. Szyszko, Warszawa 1960; "Jan Muszyński (1884-1957)", R. Rembieliński, Warszawa 1960 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 7/1-2, 207-208

1962

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

polskich. Autorzy nakreślili ten zarys począwszy od dymarek starożytnych odkopanych niedawno na terytorium Polski, do ostatnich lat, do założenia Nowej Huty. W skróconym ujęciu uwzględnili działalność bardziej znanych osobistości w polskim hutnictwie żelaza, poczynając od Rózdzińskiego. Dalej, ocenili rozwój techniczny tegoż hutnictwa i postępy produkcyjne, wreszcie omówili problemy ekonomiczno-socjalne związane z rozwojem przemysłu hutniczego oraz sprawy jego bazy surowcowej.

St.M.

Janusz Bogdanowski, Marian Kornecki, *Katalog zabytków budownictwa przemysłowego w Polsce*, tom III, zes. I, *Powiat Kraków — Województwo Krakowskie*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław—Warszawa—Kraków 1961, s. 92.

Kolejny zeszyt katalogu, wydawanego jako praca Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN pod redakcją prof. Jana Pazdura zawiera: katalog zabytków, wykaz literatury, krótki słownik wyrazów technicznych, indeks haseł, osób i nazw geograficznych oraz ilustracje (reprodukcje fotograficzne i rysunki). Ponadto zamieszczona jest mapka powiatu z oznaczonym rozmieszczeniem opisywanych zabytków.

Katalog powiatu krakowskiego obejmuje łącznie niespełna sto pozycji. W przeważającej większości są to obiekty wiejskiego przemysłu spożywczego, głównie młyny. Układ katalogu jest zgodny ze stosowanym w poprzednich zeszytach, a więc polegający na alfabetycznym zestawieniu nazw miejscowości, w których znajdują się zabytki. Każda pozycja składa się ze zwięzłego określenia lokalizacji zabytku, zarysu jego dziejów oraz opisu technicznego (w aspektach: historycznym i aktualnego stanu zachowania). W części ilustracyjnej podane są liczne reprodukcje fotograficzne, obrazujące zabytki z różnych punktów widzenia, co wpływa bardzo korzystnie na urozmaicenie materiału, lecz równocześnie ogranicza możliwości porównania. Materiał rysunkowy natomiast znacznie skromniejszy. Obejmuje on plany sytuacyjne dwu zakładów, mapki rozmieszczenia obiektów korzystających z energii wodnej nad środkowym Prądnikiem i dolną Sanką oraz wybrane rysunki inwentaryzacyjne czterech zabytków. Rysunki odznaczają się przy tym mało technicznym ujęciem.

Rejestrację zabytków, która była podstawą zestawienia niniejszego zeszytu katalogu, przeprowadzono w 1959 r.

J.J.

W. Roeske, Jan Szaster (1741—1793), Warszawa 1960, s. 21.

W. Wl. Głowacki, Jan Fryderyk Wolfgang (1775—1859), Warszawa 1960, s. 17.

E. Szyszko, Bronisław Koskowski (1863—1946), Warszawa 1960, s. 20.

R. Rembieleński, Jan Muszyński (1884—1957), Warszawa 1960, s. 28.

Z inicjatywy i nakładem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego wydano w r. 1960 cztery broszury z zamierzonego cyklu życiorysów polskich farmaceutów dla spopularyzowania ich nazwisk i działalności oraz dla zobrazowania wkładu farmacji do ogólnego dorobku kultury narodowej.

Jan Szaster, potomek starej krakowskiej rodziny, która wydała kilku wybitnych aptekarzy (Piotr, Jan) i lekarzy (Wincenty, Antoni), pierwszy w Polsce prowadził wykłady i ćwiczenia z farmacji i materii medycznej w języku polskim.

Uroczysta inkorporacja do *Collegium Physicum* krakowskiej Szkoły Głównej pierwszego w Polsce profesora farmacji odbyła się w maju 1783 r. Powołany na kierownika katedry prof. Jan Szaster został wtedy zaprzysiężony w obecności ówczesnego rektora H. Kollątaja.

Ze spisu wykładów w *Collegium Physicum* w roku akademickim 1783/84 wynika, że wykłady Szastera (który miał również ukończone studia medyczne) obejmowały zagadnienia z materii medycznej, tj. farmakognozji, farmacji stosowanej wraz z recepturą, toksykologii, balneologii i nauki o środkach spożywczych. Wobec braku laboratorium i gabinetu fizycznego wykłady i ćwiczenia prowadził on w swej aptece „Pod Słońcem“ w Rynku Głównym.

Warto wspomnieć, że Jan Szaster wraz z Janem Śniadeckim, Jaśkiewiczem i Scheidtem skonstruowali i wypuścili w r. 1784 z krakowskiego ogrodu botanicznego „banię powietrzną wzorowaną na wynalazku Mongolfiera“¹.

Prof. Jan Fryderyk Wolfgang, magister farmacji i doktor filozofii, był pierwszym profesorem farmacji i farmakologii na Uniwersytecie Wileńskim. Ten znakomity chemik i botanik, wysoko ceniony z powodu dużej wiedzy i wyjątkowej pracowitości — był bardzo szanowany przez wileński świat naukowy. Z apteki uniwersyteckiej, którą kierował, stworzył wzorową placówkę naukową. Był on również współinicjatorem wydawania pierwszego polskiego czasopisma farmaceutycznego „Pamiętnik Farmaceutyczny Wileński“ (lata 1820—1821) i jego głównym współpracownikiem i redaktorem. Prócz prac z zakresu farmacji „Pamiętnik“ zamieszczał również artykuły z zakresu fizjografii Litwy, przynosząc florystom dużo nowego materiału.

J. F. Wolfgang, chociaż z pochodzenia obcokrajowiec, wywodzący się z rodziny holenderskiej osiadłej w Prusach, wrośł całkowicie w polską kulturę, zajmując w ówczesnym życiu naukowym jedno z czołowych miejsc.

W dalszych broszurach przedstawione zostały życiorysy dwóch najwybitniejszych przedstawicieli polskiej farmacji XX wieku: Bronisława Koskowskiego, profesora farmacji stosowanej na Oddziale Farmaceutycznym Uniwersytetu Warszawskiego, i Jana Muszyńskiego, profesora farmakognozji i uprawy roślin lekarskich na Oddziale Farmaceutycznym Uniwersytetu Wileńskiego, a po drugiej wojnie światowej — profesora Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Łódzkiego, którego był pierwszym dziekanem.

Starannie zestawiona bibliografia² wraz z podaniem źródeł, streszczenia w języku rosyjskim i angielskim oraz portrety stanowią uzupełnienie omawianych broszur, których ukazanie się z zadowoleniem powitają wszyscy interesujący się historią nauki w Polsce.

K.M.

Tadeusz Twarogowski, *Wielki samouk*. Nasza Księgarnia, Warszawa 1961, s. 119.

Opowieść o życiu i pracy Michała Faradaya przeznaczona jest dla młodego czytelnika. Autor nie ogranicza się do podania życiorysu uczonego, lecz stara się nakreślić jego sylwetkę jako człowieka, a wielkie odkrycia Faradaya przedstawia na tle aktualnego stanu wiedzy, wykazując ich znaczenie i tłumacząc ich istotę.

Książka napisana jest w zbeletryzowanej formie, pięknym językiem, co sprzyja jej popularyzatorskiej roli.

J.J.

¹ Por. Irena Stasiewiczówna i Bolesław Orłowski, *Balony polskie w XVIII wieku. Studia i materiały z dziejów nauki polskiej*, seria D. zesz. 2. Warszawa 1960.

² Jedyne bibliografia w pracy E. Szyszkki, *Bronisław Koskowski budzić może pewne zastrzeżenia jako niekompletna*, przy czym nie podano miejsca i roku wydania części prac.